

Pridplata na cijlu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.



Pisma svakoverstna predmetna molimo na uredništvo utiati.
Nepitajna neprimamo.

God. I. U Kalači

U Sridu 21. Prosinca 1870.

Broj 41.

BOŽIĆ!

Radost po svem kršćanskom svitu od jednog do drugog kraja odjekiva, jel ona nada : koja je od jedne do druge porodice pridavana, po Isusu u Bethlehemu je oživotvorena — sav svit se iztoku okrenio, da vidi onoga : ko će tmine iz prid pameti čovječanske razkrčiti, ko će srce iz pod teškog jarma strasti osloboditi, ko će zlobu i zavidnost, kojaje za umorom izkrnjena neumorno težila izkoreniti, koće u nidra obitelji ljubav povratiti, da se u misto bojaza uloži pouzdanost, koće otrt s ljudskog čela biligu sužanstva, i povratiti mu izgublenu svietlu krunu slobode? Kako se nebi svi ljudi radovali Božiću? kad su po njemu domaćini od kuće lipo i dostojanstveno ime oca stekli, prije su bili gospodari, imalisu podahnuke al nisu imali sinove i kćeri, imali su bojaz, al se njeve oči nisu kupali u pogledu, koji pliva u moru ljubavi, raduju se žene, jel iz stališa služavke stupiše na visoki stepen matere, ona koja je prije smatrana kao posuda izdovolenja strasti muževske, sad je postala virna druga kuće domaćina, koja se ne veže više za drvo obitelji skupocinjem, već milim lancem ljubavi. Radujuse dica, jel u krugu ljubavi odhranjeni, slavu i diku očevu dile, jerbo se smatraju kao kost od kosti krv od krvi roditeljske. Raduju se puci — buduće se rodilo sunce — koje će odgrijati odnošaje društvene, pa će pristat vladati sirovitost, koja neima druge mire, u onom što od svojeg izkrnjenog želi, već neograničenu sebičnost i obvladaće milosrdje, koje voli što izgubit,

nego bližnjeg uvridit, i ožalostit. Raduju se puci, jel dostojanstvo čovika neće se više mjeriti po imovini — u kojoj se rodio, već po duši, koju je od Boga baštinio.

Pod znakom križa neima razlike čovika i čovika, već svaki je nizak ko prašak premdaće prahom postati, i visok ko nebo, jel nebu će se uzpeti. Radujuse puci, jel neće više vladat sirova sila — prid kojom neima drugog prava, već ono što ga je snaga podielila, uz svitlost Evangjelia — sad je svit upoznao : da smo svi sinovi jednog oca Nebeskog, i ako smo sluge — onda svi imamo jednog gospodara na nebu. Raduju se puci jel će pristati gospodovanje laži i varke, pa nastaće kraljestvo pravde i istine. Svaki će sa svojim silami po volji razpolagati, i onim putem svoj život provadjati — kojeg je po svojih sposobnostih za najpodobniog našo. Kaka je srića za čovika! da može sile svoje pokušavat, pa od ministara do posljednjeg pisara — ma koje misto zauzet, nepitaju ga više od koga se rodio — već štaje naučio. Kakvaje srića za čovika! da nije za grudvom za selo svezan ko prije Božića, već može kuda ga volja vodi ići, i što mu srce poželi učiti dilovati. Kakva je srića za ljude! da se za ono što su baštinili, jel stekli netriba bojati, da će sila oteti, ko prije Božića, kada otac nije bio siguran : da mu neće bludnost kći iz naručja oteti, koštoja prije Božića kod Rimljanah, dakle obražena puka — Appius Decemvir kći Virginusa, kao nepravedni sudac svojoj strasti silom žrtvovati pokušao. Radujuse i zemlja jel nije više za jednu obitel privezana, već je i njoj sloboda povraćena, pa ima

nadu; daće iz ruku linog i nemarnog, u ruke marljiva radina prići. Raduju se i živine, jel će ljudi pripoznati: da su od Boga čoviku za hranu, odiću, i olakšanje tereća opredijene, dakle neće više s njima okrutno i nemilosrdno obhadjat, neće ji mučit kao mučenike, već razložno ji uporabiti jerbo je poznato: da što je dano od toga će razlog izkati. Radujmo se dukle u Isusu, jel u njemu je jedino koren i vrilo prave i ozbilne radosti za čovičanstvo, buduć da je u njemu svietlost koja obasjava pamet, u njemu milost, koja ljubavom ogranjiva srce.

Odkrenite se dakle puci svi od onih ljudih, koji vam Isusa nastoje iz srca iztrgnuti, jel oni će vam pomutit vrilo radosti — ugasit će goruću svitlost vašeg uma, i osušit koren ljubavi vašeg srca, Neka oni umuju kako jim drago, mi se nećemo snjima prepirat, već samoće mo ji zapitat: gdje svietlost znanosti gdje ćudorednost odnošaja društveni — gdje sloboda građanska, osobe obćine i države, gdje trgovine, obrtnosti, umitnosti i poljodilstva neprikidno napridovanje, i razvijanje van krštjanluka? i oni će morat učutiti, jel kud god pogledaju van krštjanluka svagdi će u susret jim dojt kukavna neznanost, kukavnost, varka laž, surovitost, nepravda i sužanstvo. Radujmose dakle u Isusu Božiću, al da ta radost bude stalna i plodna, obgrlimo Evangjelic Njegovo, jel što se većina to oživotvorava, toje već svietlost, ćudorednost i sloboda, kao jedini uslovi blagostanja ljudskog, a što se puci većma odaljivaju od duha sv. Evangjelia to većma obvlada, neznanost, nećudorednost, i sužanstvo, kano najpodobnija sridstva, po kojima se ruši i krši blaženstvo obiteljsko, obćinsko i državno.

Naprid dakle uz svitlilo Evangjelia na putu znanosti, umitnosti, trgovine, obrtnosti i poljodilstva, da se naš rod ne žalosti da ne tuguje, da ne magadi da ne boluje, da neumire, već da se širi — u zvaniah, u svakom stališu pridnjaći, da ne išće već da blagodarno dili, neka je u njegovoj obiteli i obćini, svagdi život koji se pokazuje u radosti, veselju — i obilnosti dobarah duhovni i tvarnih.

DOMAĆI POSLOVI.

Delegatie.

12. Pros. Najznatnia je interpellatia, po g. Gjuri Apponyi — na vojnog zajedničkog Ministara upravljena: po kojoj magjarska Delegatia želi znati: prvo na kolikoje povišena ratna sila naše vojske po onim trošku: kojije u prijašnjem zasidanju dozvoljen bio, drugo — hoćel se tim troškom: koji se po ministarstvu na vojne potrebe zasid iztraživa, sila militariska natoliko uzvisiti: da bude kadra mir za Monarhiu očuvati, i u slučaju rata ovu pobjedno obraniti. Treće neka ministar predloži sve one izkaze, po kojima će se Delegatia o sadanjem stanju vojske moći obavistiti.

Na tu je interpellatiju general g. Benedek uslid obećanja u ime vojnog Ministara 14. Pros. odgovorio, i iz-

ložio: da je vojska po svakoj struki u bolje stanje postavljena — nego štoje 1868. godine bila — jel ako bi svake vrsti oružane u račun uzeli — to bi se pokazalo: da bi se u slučaju rata 1,052,375 momakah na mejdan izvesti moglo, i tima 1,037,004, komada natragušah uručiti, u tom razmirju narastao je i broj svake vrsti topovah, košto i svih onih orudjah: koja su po tim razmjerju za vojno inžilirstvo, obkopništvo, i vozarstvo potribna, takodjer bolja je priprava uvedena u one čete — koje obavljaju dužnosti glede zdravlja vojnikah, i koje obavljaju kruh za njevu hranu, za sad već svaki dan mogu 82,600 portia kruha više sgotovati, nego 1868. godine. Ništa nemanje, premda je istina da je 1870. godine o Listopadu vojna uprava dokolna bila 155,975 momakah i 8,945 konjah više na borište izvesti, nego 1868. god. ipak treba očitovat: da u odjelu — nije onaj stupanj dostignut: na koji se valja popeti, jel se tribalo po uztegi financialnoj izpravljati. A poklem na polju vojnom kakoje to i u sadanjem ratu dokazano: uspjev mnogo o tom zavisi: kakvaje u državi militariska gotovština, zato je ministarstvo dužno izjaviti: da su na oružanje, opravu, i nabavljanje svakojake gotovštine sve one svote nuždne — koje se zasid po ministarstvu od Vis. Delegatie ištju, zajedno, to isto ministarstvo prinudjenim se nalazi prid visokom Delegatiom otvoriti: da je potribno sve one zakone osnovati — od koji bi zavisilo: da se vojna sila u najkratje vrime pokreniti i opraviti može — zato bi valjalo narediti — popisane konjah u ciloj monarhii, i ograničiti onu vlast: koja bi se ministarstvu glede ovi u slučaju ratnom na razpolaganje dala, tribalo bi takodjer zakonito osnovati naredbe za uzov novakah, i pričuvnikah za uzdržanje izkušani i vižbanih podčasnikah — ne drugćie izvesti sve one gvozdene puteve — koji se iz ratnog gledišta za nuždne priznaju. A da se visoka Delegatia haš i osvidoči: da je to isto štoje izloženo u ozbilu i izvedeno, neka milostivo odljuči: iz svojih nidarah sbor izaslati — kojem će ministarstvo — teptere, izkaze, i račune, pak ako bi ji volja poslužila, i magazine otvoriti. Na toje vojni sbor posli kratkog vićanja odgovorio: da će se Delegatii predložiti: nekasi naputi ministarstvo da se izkazi priprave — koji će potanko izložit sve one stvari koje se na vojnu povlače, pa će po tima sbor šestorice po Delegatii izabran sve prigledati, i svoj izvištaj podneti.

O čem se bave na Saboru?

9. Pros. U ime domobranskog ministarstva na interpellatiju g. Horna koju je on stavio radi iztrage u predmetu novačenja po vladi naredjene, odgovara g. Hollan državni Tajnik i navadja: poštoje ministarstvo iz izvištajah — po oblasti priposlanih — to žalostno izkustvo steklo: da u nikojim okolišu — ni one momke nisu kadri bili podabrati, kojeje redovna vojska potribovala — doćim su u drugih krajevih, take još i za domobrane, u povoljnim broju nakupili. Radi toga je ministarstvo — premdamuje ovršenje zakona i po osnovi zak. 15. 1869. navlastito naloženo, za svoju legalnu dužnost smatralo: momke kao nepodobne obilježene, u takih okolinah novom prigledanju podvrći, osobito u treću klasu ubrojene, buduć — da se ovi u došastjem novačenju neće više uzivati. Što da je nuždno bilo učiniti — lasno dokazuju posledice, jel činom ovim od stotine oproštjeni — 50 su vojnoj svojoj dužnosti pripovedeni, koje obhadjanje nićije pravo nije povridilo — jerbo nitko nemože uz pogrisku oblas-

ti sebi tako pravo steći — kojim bi se svoje građanske dužnosti oprostio. Izjava ta premda g. Horna nije izdovoljila, po većinije na znanje primljena — a ona kojom se odgovara na pitanje g. Geize Szüllö da ministarstvo kani zakonsku osnovu saboru predložiti, kojom će se nastojat svake zle užive povodom novačenja odkloniti, svnje kuća s dovoljnostju prislušala.

13. Pros. Posli pridavanja razni moljbenicah, g. Julio Benedek — pita Bogoštovskog Ministara: jel mu poznato: da je blage uzpomene kraljica Maria Teresia za Fogarašku rimokatoličku škulu zakladu naložila — i tu Sebenskoj vojnoj upravi podvrgla — koja je dosadanjim običaju protivno naredila: da se u toj škuli pouka odele samo po nimačkom jeziku obavlja, interpellatia je ta na odgovor izdana — pa su za tim na dnevni red prišli, i po trećiput prištiti i primili one zakone: koji naredbe snuju glede daće na vino, meso, slador nametnute, takodjer i glede bilegovine, i utiravanja na dugu za ostatna poreza — naredbe te poslone su kući Velikah — gdi ako se takodjer obobre, onda će postat obveznim zakonom — zato dobro će biti svakom građaninu nastojat — porez uredno na obilžen rok platjati, jel što bi rok prišlo, toće svaku forintu sa 4. novčica sbog troška obterešiti.

Hrvatski Sabor.

Smišno je al je ipak istina: da našeg vika ljudi uvidjaju: da one ustavne osnove koje su osamnajestog vika mudraci izumili, po kojima se sva vlast državna polaže u jednu ruku — nisu na korist građansku čovječanstva, ipak one vladavine koje se danas obnavljaju košto Magjarska i Hrvatska, preustrojenjem županiah i obćinah, osnove take uvadjaju: koje izgledaju kano spona kretanja domaćina, građanina i državna podahnika — Hrvatski sabor pritresa osnovu zakonsku — koja kani nov sustav županiam i obćinam dati, g. Aurel Kušević nastoji dokazat: da će ovako samouprava i ugled županijski propast — doćim se i ono malo dobra neće dostignit, stose pridlogom dostići teži, — jel ne kane sudbu od uprave odeliti, što je već sav svit, za neobhodno pronašao — odgovara mu od strane vladine g. Zlatarović i Žuvić — pa visoka kuća završiva obći pritres, toga važnog pridmeta — i naredjiva osobeni.

10. Pros. G. Brlić položio je jednu interpellatiju na Preuzvišena Bana — u kojoj pita kojim je pravom izdana ona naredba na Nad i Biskupe, po kojoj se javlja: da je placetum regium uzpostavljen, i skojim pravom smatra Njeg. Preuzvišenost tu ustanovu konkordata o placetumu — ukinjenom, i a koje tako — nesmatrali i Njeg. Preuz. i sve one druge ustanove s kondordatom srodjene o ženitbi i odnošajih virskih izdate za ukinjene, i sve to samovlastno, bez saslušania narodna sabora? koje pitanje će se na odgovor vladi dostaviti.

Košto g. Brlić opažava gdi je ustavnost tamo znadu što trba o konkordatu znati. — Neka je dakle već o tom konkordatu — kojije toli nimce austriance prije godinu dana uzrujao, ustavne prepiske, da čujemo jel sazrio sviet za slobodu, da je nerazumi samo sebi, već i od sebe, željni smo čuti — kake će važne razloge vlada znati na vidjelo izneti, da opravda, one spona — koje s placetumom meće na crkvu.

KUĆNI POSLOVI.

Zombor, 15. Pros. U broju 38. ovoga lista iz Su-

botice pisajući tvrdi njeko, da „neprijateljstva ruska sa Turskom samo zato bivaju, što ova prva (Ruska) želi osloboditi narode hršćanske odnosno slavene, izpod jarma turskoga.“ Da bi ruska vlada ovu uznešenu namjeru imala, veoma se čudimo, kako se ovo tvrditi smije proti svjedočanstvu poviesti tako prijašnjega vremena, kako navlastito najnovijega, i proti sustavu upravnomu Ruske, koji je u ciloj Europi najveći i najgadniji absolutizam. Rusija i sloboda, — ovi se pojmovi neslažu, ovi se podpuno izključuju. Gdje je govor o slobodi, tamo je Rusiju spominjati — ironija. sprdanje.

Da se ob ovom osvjedočamo, bacimo samo pogled na Poljsku. Kamen treba da mu je srdce u kom nebi krv uzavriela, kada i pomisli samo na ovu tužnu, — na slavnu Poljsku, koja je bolje sudbine dostojna; — treba da neima čuta u grudih prava i slobode, tko pogledavši na Poljsku, nebi ju požalio, komu se nebi smutilo i na ime joj, kada ju vidi narod cieli do nevjestice ubijeni krvavima rukama grobu nositi.

U oporuci ima Rusija od starijega vremena, da se razširiva, i — žalibože — uspjehom je vierna u dovršenju oporuke: ali joj za pobjedami ne cvate veselo cvieće slobode, već joj nepristrana poviest tragom pobjedah trnje žalostna sužanjstva usadjuje.

Da što? Jeda li je ljubav slobode, revnost za slobodu dahnula Rusiju, kada je ruke pružila, kao za divjim plienom, da Poljsku podieli?

Pa valjada je barem dio sebi pripadajući ostavila u svojih pravih? — valjada je rane lijeće pomašću slobode zavijala? Nipošto nije; još se jamačno može utvrditi, da dio Poljske baš pod nju podpadajući najmanje slobode uživaše.

Biskupe i svećenike, muževe svete, koji nethidoše vjeru svoju zatajiti, silno prinese u Siberiju; katolike koje obećanjem, koje prietnjom, koje napokon mučenjem silovaše i siluje iz vjere izići.

Pa moželi se sloboda većma vridjati, nego kada se na savjesti sile čini, kada se otimlje silom vjera, koja je blago neprocienjene, blago veće od svakoga zemaljska blaga.

Nastoji takodjer u Poljacih i narodnost uništiti. Ne samo da u svjetovnih stvarih jezik svoj upotrebiti nemogu, već sim ga zabrani još i u stvarih duhovnih: službi božjoj i nauci.

Pa je li Rusija ovo dvogubno ubojstvo proti vjeri i narodnosti poljakom namjerila radi goruće ljubavi slobode?

Ipak ni Turskoj nismo prijatelji, i to radi toga, što joj je već usljed vjere svaka prosvjeta nepristupna, dakle toliki dio naroda ljudskog u tminah drži verugami vieriskog fanatizma. *)

Mjesto dakle da bismo pripoznali, da je Rusija zastavu razvila slobode u pokretu, koji nam se sa iztoka krvavim ratom prieti: s upućujućom poviesti možemo jamačno utvrditi da je namjera Rusije, svoju gorostasnu stopu, kano roda od Jupitera stanovnikom jezera za kralja poslana, na narode barem slavjanske juga pružiti, da jih umori. A ova će se namjera samo preko naših mrtvih tielah dovršiti dati.

*) Vlade treba da odbiu okove naših bratjah koji čame u sužanjstvu, al kršćjani netrieba da od drugog čekaju svoje oslobodjenje već uzbude svoje sile, i duhom nadvladaju i Turke i Ruse.

Ured.

NOVOSTI.

— **Dupanloup, sbog svoje slobodnomnosti** — po svem svijetu slavno oglašen Orleanski Biskup — buduć je nedavno izdao jedan proglas: u kojem sve francusko svećenstvo poziva na odpor protiv surovosti pruske, — uhvatjen je i zarobljen.

— **Srića francuski novi vojsko vodja.** Ovde nije misto uzroke pogadjat, radi kojije prva na svitu vojska tako nečuvveno poražena! — No viština novi francuski vojsko-vodjah dokaziva: da pod njevom upravom u tri svita slavom osvitlana oruža nebi bila potamnula. Poznatoje da prusi svoje pobjede najviše gomilatim napadanju mogu zahvalit, — kojem postupanju sada imenovani francuski generali višto doskaču. — G. Bourbaki i Chaney po prugi loarskoj na 20 milja dužine iztežu se i nimce napadaju — koji — se sad velikom mukom moraju razdieljivat, što Karla Friderika armadiu već i tako otrcanu veoma mori, dočim se francesi od svih strana dolazećom pomoćju oporavljaju — promiena načina borenja — može nimce pomutit.

— **Jedan berlinski dopisnik** dosta zabavne certice piše o jednom putovanju u vazduhu (zraku) gg. Pajo Rolier i Dechamps krenuli se u balonu (okrugla sprava koja se upotribljava na brodenje u zraku). 2. Prosinca iz Parisa s namirom: da u Tours pridju. Balon se uzdigo do 2000 hiljade lakatah u vazduh, u taj čas pokrenese strašni vihor, i takom brzinom ga odju — ri sjeveru — da brodari ništa nisu vidili ni čuli van nimo mrljanja što je morská huka po vihoru proizvela bila. Pucali su na ladje što se naravno od uzrujanog mora nije moglo čuti. Da sa svim ne propanu, puštu jednu dugačku štrangu koja je more dohitala, i tako balonu lakši hod dala — jel drugčije bi ji vihor na ledeno more odbacio. — Ovako su naposlidku, suvu zemlju ugledali i kod Sifjelda kako se posli doznalo spuštili, dočim je vihor balon dalje odduvao. Sad se nadju putnici na velikoj snižnoj pustari, od kud ji jedan drvocipac izkalauzio i u najbliže selo odveo.

— **Novina „Union“** piše s najvećom ozbilnušću o jednoj čudnovatoj divici. Koja se rodila u Manconu, i sad je u službi kod jedne kršćanske obitelji. Od Maleni je imala niku pojavu — a sad je ponukovana na ovršenje svojeg poziva. Divojka otkrije ovu tajnu svojoj gazdarici a ova popu, pop opet Belleynskom Biskupu, di cura očituje: da će joj se kod pariski kapijah ukazat jedna ugledna Gospoja i naložit: što ima Trošii reći. U Parisu kud je čudnovato unišla, prorokovala je Trošii: da će francesi Orleans natrag dobiti, i iz Pariza koristnu provalu učiniti — i da pruski kralj Villim Berlin neće više vidit.

— **Turska Porta** kani obćinam pridati vlast da se brinu o javnoj sigurnosti, o porezu, školah, i putevih, to je prvi korak, koji vodi ondašnje kršćjane, da stresu teški jaram zli uživah — koji jih do sužanstva pogrbió.

— **U Parisu u jistbini** nije taka velika oskudica — košto to Nimci vole znati. Jedne Pariske novine vele: da imamo ulja i malo više masla, po ostaloj jistbini moglibi i Pruse na ručak pozývati!

— **Opazka.** Br. 4. Čitaonica. Naslov „u naših Šokačko-Bunjevački učionah“ u članku, nehotice izostaloje — da će se „nastavit“ — i ime „Bačvanin.“

TRGOVINA I OBRITNOST.

* **Subotica 16. Prosinca** (u petak). Mismo u

poslidnjem našim dopisu anathemisali — osudili — sadašnji nimački rat, koji se do krajnosti tira — i to ne samo s' pogleda humaniteta — covičanstva — nego i sa osnova narodne privride — gazdaluka — jer u vrime rata ako i šta trpi povride i štete kakove, to u istinu najviše trpi grana narodne privrede — gazdaluka. — Kad pogledimo koliko se tom prilikom samo radini silah otrgnu, dovoljno je onda ovo samo jedno da opravda naš gornji navod, i da nas mora postaviti u ne prijatelje svakog vodjenja rata, a kad promotrimo kakove se još druge sve štete nanose gazdaluku u vrime rata, onda nam nije na i ono a da svaki takovi rat ne osudimo.

Něma sumnje da vodjenje rata i pripreme vojničke mlogo novaca staju, a prošlost to nam pokazuje da su absolutne — ne ustavne — države najviše novca na to trošile, a nećemo se privarati ako kažemo, da iste dražave od tuda i najmanje koristi imaju. Primer nam je najbolji Francuska! A šta da kažemo za Rusku? Ako ona bude i na dalje tako gazdovala — radila — kao što je u najnovije doba počela, vrlo će brzo dotirati do stanja u kakovom danas Austro-Ugaska stoji, niti će novaca a ni pravog credita imati, symptomi — znaci — ovoga pokazuju šse već u tome, što je u Berlinu novac vrlo oskudan, i što vlada pruska nemareva znatan zajam u Londonu podići, a pruska banka svoj diskont — kamatu — na 4 podiže, a mal te neće i na više morati podići. Koće tu najviše da otrpi, nego narod i gazdinstvo.

U Londonu di je novac izobilan i diga i dan danas bozbole ima, ne pada banki u pamet da diskont — kamatu — od 2½, na manje spušta, a to vele neki listovi za to ne čini, što je kraj godine tu, i što račun banka ima podnašati, mi pak nalazimo uzroka „zašto londoska banka svoju kamatu ne spušta“ sasvim u drugom čemu, a to je: u ovome zapletenome stanju, i što su sve oskudne države uprle oči svoje na Englesku, od kuda mislu novaca u zajam dobiti — te mal te neće morati i naša država onamo se za novac obratiti, da svoj grdni deficit (što nam novaca fali!) podnamiri, a u tom slučaju, kada je više mušterija — pitača — mora i novac biti skuplji, a Englesi su mnogo mudriji, nego da ne bi znali ovu okolnost na svoju korist upotribit, ma se drugi narodi zato kako znojili.

U Frankfurtu i Beču pokazalo se poslidnjih dana, dovoljano novca, i rana se na stranu Švajcerske a posredno na stranu Francuske i Nimačke bolje tražila, osobito črez idući svetaca boljega kvaliteta — kakvoće — žito se jako tražilo, no dovoz je u Romanshornu i Frankfurtu zbog oskudnosti obrtni sretstava (ladja i željeznčkih kola) mali bijo, a i Amerika i Rnsija je mlogo manje rane dovezla, nego što je u isto vrime prošle godine dala.

Zbog toga je na obćem svitskom trgu rana malo skuplja postala, a i kod nas je zbog hrdjavi putova vrlo malo rane na pijacu doveženo i prodja je prilična bila.

Cine su ove: žito 4 f. 20 — 60 nov. ječam 2 f. zob 1 f. 70 nov. kukuruz 1 f. 40 — 60 nov. a vr. požunac.

NAŠA ČITAONICA.

Božić.

Svannt će nam skoro božićni blagdan, dan veselja, koj nosi radost savkolikomu rodu čovičanskomu. Savkoliki rod krsćanski kanoti opojen radostju i zanešen u duševnom milinju uzhitjeno piva i klikše sa sv. otcem

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

Nadometak 41-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

Ambrozom : „Ditešce nam se rodilo!“ Sam sin božji postade ditetom, samo da mi budemo savršenim čovikom. Pa zato nam svim i više sv. Bernardo : „Ustanite, koji počivate u snu, i radujte se; jer je došao ličnik bolestnikom, odkupitelj zarobljenim, vodja zabludjenim, oživljatelj mrtvim!“ S tom virom uviren, istim duhom nadahnuti puk kršćanski po prostorju širokoga svita uzhitjenim glasom odjekuje : „Slava Bogu na visini.“

Isus, koj nas je s nedohitno ljubavi ljubio i ljubi, pristolje nebeskoga voličanstva svoga zamini On priprostem štalicom. Leži u tisnih jasicah, a to samo da mi dojdemo u prostorje radovališta nebeskoga. „Dao se poviti u siromašne pelene samo da se mi izbavimo iz okovah sotonne, i zadobimo slobodu sinovstva božjega. Stan si odabrao medju nerazumno živimom, da možemo mi pribojeni biti zborovom angjeotkim. Došao je s neba u tamnoj noći, dami prestanemo biti ditcom tmine i dospjemo k vičnom svitlu. Rodio si se siromašan, da mi budemo bogati i baštinici ričnoga blaga.“¹⁾ S tog uzroka cili narod kršćanski, a osibito narod naš pridružuje se s ljubavju svojom ljubavi priblažene majke Isusove, ljubavi Jozipa i bethlemski pastirah; pridružuje se i glasom angjelah pivajuć naše veličajne radostne božićne pisme. Narod naš osobitem svetjanostju, predavanim obredom obavlja i svetkuje ovaj veliki blagdan. U oči ovog radostnog blagdana, t. j. na badnjak stupiti u prostu bunjevačku il šokačku kuću, te sve viditi što je i kako je ondi, čovik je prisiljen duhom predstaviti si, da je u Bethlemu. Nabožni se duh u čoviku širi, a oko od milinja skoro da prosuzi videći skakutanje ditčice u sobi na slamici; punati je kuća (tako rekoh malo nebo) radosti i veselja. Na astalu je šareni kolač boži njak, tu su goruće svičice; okolo pripravljene večere stoju ditčica sklopljenima rukama sa majčicom, otac u sridini sve to blagosiva. A da se još bolje predoči i poveća ova nabožnost porodjenja Isusova, tu su ti i betlemaši noseći betlehem. A to bi imalo živo t. j. zorno predočiti najviše ditcam porodjenje Isusa u Bethlemu i položaj njegov u jasicah medju pastirih.

Pa da bi se to predstavljalo i obavljalo u nabožnosti pravoga smisla, onda bi to podpuno svrhi odgovaralo, t. j. taj bi čin bio cjeloshodan. Ali žali Bože! kad kad je tu viditi i čuti baš protivnoga, čemu bi se imalo i baš moralo doskočiti.

U Baču sam vidio slidećim načinom betlem nositi i predstavljati : Skupa njih 4; 1 je angjeo u bilini obučen, a 3 njih pastiri. Angjeo naprid nosi svetionik (fenjer) i zvonce, a pastiri sa štapovi nose betlem, skupa pivajuć :

Hajdemo, hajdemo,
Da ga prije najdemo, najdemo
Isusa malenog.

Došavši u sobu pastiri legnu, a angjeo piva :
O Bethlemu gradu slavni od Boga,
Najveći si ti od grada svakoga :
Jer iz tebe nam izajde vojvoda,
Isus dragi Davidova poroda. i. t. d.

Zatim angjeo pojediniće jih pita : Šta si ti brate Gjuro sanjo ?

I. Pastir Gjuro : Ja sam spavo, sladko sanjo : da mi je domaćinka dala jednu kobasicu, da sam se triput opaso i komad još visi do zemlje.

¹⁾ Razgovor s Bogom.
²⁾ Vinac, božićna pisma 16.

Angjeo pita : Šta si ti brate Mato sanjo ?

II. Pastir odgovata : Ja sam spavo, sladko sanjo : da mi je domaćin dao jedan dukat, da ga nisam mogo strpat u džep.

Angjeo pita : Sto si ti brate Grgo sanjo ?

III. Pastir odgovara : Ja sam spavo, sladko sanjo : da su kod Betlema kukavice kukale ku, ku, ku, ku.

Angjeo zvonu, svi ustanu pivajuć :

Ustanite pastiri

Jakobe, Mato, Ivano ! — —

Zatim pojediniće odkrivenom glavom stupaju prid Betlehem nasloneć se na štap govoreći :

I. P. O Isuse, Isuse! evo sam ti dono dara : jedno bilo janje, da ga odereš, od kože opanke napraviš, meso da pojideš, a vunu da turiš u opanke, da ti noge nezebu.

II. P. O Isuse, Isuse! evo sam ti dono dara : jedan bil kolač, ako pojideš, dogodine doneću ti dva.

III. P. O Isuse, Isuse! evo sam ti dono dara : u ćupici mlika, ako pojideš, do godine donet ću ti u loncu. *)

Sada svi zapivaja :

Istom poče ja najbolje spavati, sanjati mnogočudne sne ; Na travici ležeći, u srid šume zelene, i t. d. ³⁾

Zatim polaze idjuć iz sobe pivaju :

Hvala vam vami.	Dajte nami pelenicu,
Koji ste nam dali	Dat ćemo vam kabanicu
Sad nami,	Isusu,
Sad nami ;	Isusu. ⁴⁾

Nu gledao sam ovakovo betlemsko predstavljenje mnogo nespretnije, da uvidljivo; s kojega je uzroka Velečastni G. Gj. mjestni župnik u rukopisu uručio mi slideće betlemsko predstavljenje, što sam ništo preinačio i u blažii sklad doneo. Indi ovo bi imali barem škulari (djaci) rabiti, dokle nam do ruke nedodje što izvornije i shodnije.

Skupa njih šestoricah. Dvojica obučen u bilini, u slici angjelah noseći Betlem unišavši u sobu, jedan progovori :

Otvoriši vrata : Hvaljen Isus velim,
Domaćine dragi! progovoriti želim. (Sad se postavi Betlem na astal i nastavi se)

Gledaj Spasitelja tvog' rodjeno misto,
Kakoj' u Bethlemu, i ovdj jest isto :
Prid marvom u štali Isukrst se rodi,
Te tako nas grišne ljude oslobodi.
Nepokornost naših roditelja
Nas potomke u propast nas sve dovela
Ali milost Otca nebeskog' je htela,
Da budemo sinci. Njem u nebu mila !
S tog se Isus Odkupitelj svita rodi
Kak' Angjeo Božji evo svim navisti.

II. Angjeo (sa strane piva : „Slava Bogu na visini.“ — Zatim pastiri unidju i kod vratih medjusobno razgovaraju se)

Starac.

Hajd'te zamnom, hajdete mi sinci mili !
Da vam pripovidam što još niste čuli :
Ja podpačen štapom kad sam stado motrio,
Izvanrednu niku svitlost sam vidio,

*) Taki razgovori izišli su iz mozga paklenog, i ljudi koji take pisme slušaju. — Isusu se rugaju. Ured.

³⁾ Vinac, božićna pisma 12.

⁴⁾ Takodjer i curice obučen u belini, obično uose nakitjenu kolivku, pivaju i u kolu tiho igraju. Nu što — i kako one obavljaju? — nisam si zabiljžio.

Na koju sam se prijako uplašio.
Da s očima nisam skoro ništ vidio.
Kad se ovo zgodi lipi glas zapiva :
Sam Angjeo božji piva svitu „Slava“!
Neznam ditco, što će se tu dogoditi,
Al da će bit čudo, mogu si misliti.

I. Pastir.

Stari otče! ništo sam i ja smotrio.
Kad sam oko stada našega hodio.

II. Pastir.

I ja mislim, da će tomu štogod biti.
Janjčići bo su nam veoma radostni.

II. Angjeo sa strane piva opeti „Slava Bogu na visini.“ —

Čuješ Otče? kakvi je to glas radosti,
To još čuo nisam za moje mladosti!

(Pastiri spavaju, angjeli pako ulaze pivajuć):

Radujte se narodi, kad čujete glas :
Da se Isus porodi u blaženi čas;
Svaki narod čuj, čuj!

I k Bethlemu pristupluj, — — ¹⁾

(Starac ustane, druge probudi i nastavi).

Starac.

Ditco pastiri! budni budite.
Pisme Angjelah dobro slušajte,
Koji vele : da se Isus rodi,
Da rod čovičanski oslobodi.
Hajdmo dakle brzo vidit njega,
Malenoga, željno čekanoga.

(Ustanu svi i nastave).

IV. Pastir.

Možel to bit otče! da je angjeoski glas,
Koji tol radostju napunio sve nas!

Starac.

Tako j' sinko mili! nebeski angjeli
Snišli su s nebesa, nam glase doneli
Navistjujuć svima : da kog smo čekali
U Bethlemu rodi se dite Isus mali.

V. Pastir.

Nekasni se otče! odvedi nas tamo,
Da na lice pavši, njem se poklonimo.

Starac.

Hajdmo ditco mila! hajdmo svi zajedno
Do Bethlema, gdi se Isus porodio ;
Ostavimo stada, te dok putujemo,
Sačuvat će Onaj, koga mi šujemo.
Hajdmo, hajdmo svi radostno pivajuć,
Dušom, srcem i pismami njeg slaveći :

(Svi pivaju) :

O slavna bethlemska ti si štalica!
U kojoj porodi sinka divica. — — ²⁾

(Zatim pojedince stupaju prid Bethlem i govore) :

I. Pastir.

Maleni Isuse! na kog mi čekasmo,
Tebi se poklanjam, koji si nam došao.
Siroma sam pastir zlata ti neimam
A što imam, to ti dragovoljno pridam:
Vira je u meni najvrjednije blago,
U njoj me pojači, da ti jednoć drago
Mogu reći na razstanku života mi
Viran sam ti bio, u nebo me primi.

II. Pastir.

Isuse! ti života mi predhodnica,
Al lipo izgledaš u malih jaslica ;
Radostno nas gledaš i k' sebi prizivljes
Ko sinove svoje nas prigrlit želiš.
Zagrli i mene, da budem vik sričan
To od tebe molim, ako te nevrđjam!
O neodbaci me maleni Isuse!
Već na prošnju moju deder smiluj mi se :
Jedno mi je blago, zove se ufanje
Sačuvaj mi ovo, rodjeni Isuse!
Daj, da kad mi jednoć smrtna ura dodje
S tim ufanjem duša moja k' tebi dodje.

III. Pastir.

Maleni Isuse! i ja sam ti došo,
Neodbi ni mene, čedo tvoje grišno! —
Tvoju ljubav motrim kudgod se okrenem
Koja svakog spasit želi, — pripoznajem.
O daj, da po njoj i duh se moj razžari,
Ti staništem budi srca mog ljubavi.
Pa ako bi me crna srića ovila,
Nek me štiti, čuva tvoja ruka mila.
Isuse! ti ljubavi moje stanište,
Daj, da stignem u rajsko radovalište!

IV. Pastir.

Ljubezni Isuse! vidiš ja sam sluga,
A taj ostajem za života mojega :
Mog sam gospodara virno doslužio,
Sad u službu k' tebi želim dab' stupio;
Daj, da virno za života tebi služim,
Te u vikovičnosti s tobom se sdružim.

V. Pastir.

Božanstveni plodu Divice Marie,
Kojeg prisveto ime sav svit poštuje!
Pogledaj i na me prid tobom stojećeg,
Poslušaj de sina od tebe molećeg :
Daj mi blagosov, kog mitko dat nemože,
Po kojem da živim Tebi o moj Bože!

Starac.

Po božjoj milosti dosta sam živio,
Uživajuć mnoga evo ostaro :
Al blaženstva toga nisam oćutio,
Te radosti dosad nisam okusio!
U jaslicah leži nebeska dobrot,
Radost i veselje mojega života!
Tebe motreć liem suze radostnice,
Kakve nisu još rosile moje lice
Ostareni sluga na kolina padam (klekne)
Žarku moljbu prid lice evo stavljam ;
Oj neodbaci me koj te srcem molim :
Već orosi narod naš blagosovom tvim.
Blagoslovi Crkvu našu majku brižnu,
Koja nas upravlja po svetom zakonu ;
Daj nam svima, — daj nam čisto, novo srce
Kojim ćemo vik ljubiti teb' Isuse.
Daj nam novi jezik, jezik angjeoski,
Da ti pisme pivamo s zbori nebeski. — —

Angjeo.

Svaki jezik neka samnom progovori
Malenom Isusu, koj se danas rodi :
Slava budi sinu sa Divicom Materom,
Koja nas obdari s najmilijim darom!
A i tebi starče skupa sa sudruzi
Budi hvala, koj' se Isusu ponizi.

¹⁾ U „Vincu“ 10 božićna pisma.

²⁾ U „Vincu“ 11 božićna pisma.

Idi kaži svitu, radost neka čuju
Angjeoske pisme, što no navistjuju.

St a r a c.

Hajdte ditco! hajdte spremimo se na put,
Sve što čusmo i vidismo navistjajmo svud:
Da se Isus u Bethlemu porodio,
Radost, sriću svemu svitu On doneo!

A n g j e o.

I na sverhi velim: Isus hvaljen budí,
Hvala domaćinu na lipoj ponudi.

(Pivajući polaze.)

U Baču.

Stj.

Betlehem.

„S prvine kršćanstva kršćani vrlo su rado putovali u Betlehem, i sagradili su crkvicu nad onom štalicom, gdi se je Isus rodio, Nu car Hadrijan dade ondi sazidati malen hram (crkvicu) na čast krivomu bogu, i naredi njemu na slavu posebnu službu, da ovako odbije kršćane od sv. ovoga mista. Ovako je bilo i bitisalo do cara Konstatina, koj je carevao u prvoj polovini četvrtoga stolitja. Sv. Helena, pobožna majka ovoga cara, dade krivobožki hram porušiti i sagraditi lipu crkvu. Misto, gdi se je Isus rodio, bijaše špilja u hridi (pećini, kamenita briga) koja je služila za štalu. Nad ovom dakle špiljom po nalogu pobožne ove carice sagradjena je crkva, tako da je veliki žrtvnik (oltar) bio upravo nad špiljom.

U sedmom stolitju prinešene su drvene jaslice zajedno s nekoliko kamenah iz sv. špilje u Rim, gdi su se čuvale u srebrnoj škrinji u crkvi posvećenoj na čast Majki Božjoj. Od ovih jasliah još je i sada nekoliko komadah svezanih, koji se mogu viditi pod staklom u srebrnom okviru.

Špilja, u kojoj se je rodio Spasitelj duga je po prilici 40 stopah, 12 stopah široka, a 9 visoka; ovako pripovijaju pobožni putnici. Ide se u nju iz crkve po dvojih zavojitih stubah, Stine zidine u njoj obložene su mramornimi pločami, koje darova već sv. Helena. Svod je poduprt sa tri Stupa od kamena porfira, i špilja razsvjetljena 32 srebrnim svjetiljkama. Na strani prama iztoku ono je misto, gdi je majka diva porodila Spasitelja. Upravo na mistu onom jest kamen zmijevac obrubljen bilim mramorom, i napisano na srebrnoj zvizdi: „Ovdi se je od Marie divice rodio Isus.“ Nekoliko koračajah prama jugu bile su jednoe drvene jasllice. Misto njih je sada kolivka, izdijelana od biloga mramora. Na polnočku idu kršćani, koji su u Betlehemu, u svečanom provodu iliti procesiji k tim jasliah.“—¹⁾

Najnovije.

Prikolajtavci veseloće svetkovati, jel se gr. Beust sa svim u naručje centralistah bacio — a Slovenima liep Božic Spravljaju taki ljudi ko gospodin Kakai — koji ji Tatarom spodoblje.

Prusi opozoravaju Švajcarsku — da strožie nadzire neutralnost, valjda će to biti opomena — da se nimci spremljaju i od nje jedan komad odkinuti.

Englezi vele da Pruska glede Luksenburga ni onda nebi mogla od ugovora odstupati: ako bi se i sbog povridjene neutralnosti uvridjenom našla.

Loarske armadie duh se okripljuje, do četiri hiljadu Elsasah je došlo — da se vojski uvrste.

¹⁾ Razgovor s Bogom l. 190—192.

Visina vode Dunavske.

Pešta, 17. Prosinca 4' 10" opada.

nad 0

Požun, 16. Prosinca 4' 0" opada.

nad 0

Kalača. Mrznese — padoje snig.

Poruke uredništva.

Žumberek. Prijatelju B. umetniće se košto i prijašnje po redu. Take stvari nebačaju se u košar. — Zombor: Mislio sam već da ste za nas zaboravili — tribalo bi se za ondašnje bunjevce postarat. — M. S. Domisliće mo se. — Bač: Pjevaj mili rode veselo, da se sve-moćni smiluje — pa da prosvietli i oplemeni srce naših bratjah.



Na Predplatu Bunjevački i Šokački Novinah.

U broju 32. sam preponizno javio: da će koncem gradjanske godine, naše Novine svoj prvi tečaj dokončat, pa drugi s novim ljetom začet. Kaniosam tom svečanom prigodom, i želju milo poštovanih Suradnikah izpunit, pa Novinam ukusnij oblik izabrat, i krila većma razastrt — al kad sam esap učinio to sam uvidio: da će po moj rod koristnie biti, ako će mo u odici staroj ostati. Od prijateljah će vazda zavisit broj predplatnikah nasporit — pa nam sriedstva nabavit: da se možemo u novoj i to ukusnijoj haljini — prid našim poštivanom občinstvu se ukazati. — Donle da nuždi naši Čitateljah boljma doskočimo, manje će mo se s velikom politikom zabavljat, da nam od malog prostora, više zaostane za poučne potrebe — koje će nam novim Litom, mjesto Čitaonice na krilih svojih donášat Bunjevačka i Šokačka Vila.

Nada me još nije ostavila: da će moje preduzeće u rodu podporu steći: ta više ne želim već samo dvadeset i pet novčića na svaki mjesec, a koji to neće da izda na oživotvorenje svojeg roda, toga je srce okamenilo. Suradnici moji vierni prijatelji nežale truda — al menije žao: što ga naknadit nemožem — neka jim Bog plati njev rad — koji kao žrtvu ljubezniva srca pri našaju na žrtvenik razvitka i napridka Bunjevacah i Šokacah. Dao Bog da se ovi probude, i stečemo sriedstva za nadarenje gorkog truda moji mili bratjah. Da se našim Bunjevceim i Šokcem u štivenju olakša poso — neumorno je za nji radio g. Ambrozia Šarčević — gorljivi prijatelj svojeg roda, i sastavio Tolmača, kojeg ćemo kano vodju svima Priplatnicima u dar poslati. Zadržaj toga „Tolmača, — neka vam taj vaš velecjenjeni Prijatelj, sam pripovidi:

Dragi štioče!

Primi svesrdno knjigu ovu, u kojoj ćeš naći one riči našega jezika, koje osamljen i duševno zapušten narod naš bunjevački ili zaboravio ili čuti i naučiti do sada nije prilike imao.

Istina — knjiga je ova naminjena štociama „Bunjevačkih i Šokačkih Novina“ ali uzdam se, da će se s' njom moći koristiti svaki Bunjevac i Šokac koji knjigu štie, — tako isto i ostala naša bratja: Srbi, Hrvati, Slavonci, Dalmatinci i ostali rođjaci, koji, nerazumu strane jezike: nimački, latinski, talijanski i madjarski,

na kojima su dosadašnji ričnici i slovari jugoslavenskog našega jezika tolmačeni.

Uzmi dragi moj rodjače — knjigu našim jezikom pisanu, ma kojeg doba — molitvenu ili svitovnu, pak kad u njoj taku rič nadješ, koju nerazumiš, potražije u ovoj knjigi pod uvodnim slovom, kojim se rič počima, tako držim ako je rič književna, da ćeš naći i po tolmačenju poznati i razumiti.

Ja sam u koliko mi je moguće bilo, književni naš jezik i ričnike njegove, do najnovijeg doba promotrio i svaku onu rič i naričije: o kojem sam mislio de je narodu našem nepoznato, neobično ili nerazumno po mogućnosti brižljivo zabilježio, i u ovoj knjigi, u koliko sam znao i umio našim bunjevačkim jezikom protolmačio.

Dragi moj prijatelju! I narodi se isto tako kao i pojedini ljudi vasciloga svoga života kušanjem, vižbanjem nepristano uče. U životu naroda, svaki čas, svaki dan, nove i nove stvari, nove i nove potrebe radja, koje nam u medjusobnim društvenim životu imenom valja nazvati.

Mi Bunjevci i Šokei, što se narodnog Života i književnog znanja našega jezika tiče stojimo prema našim jednoplemenim bratjama: Srbima, Hrvatima, Dalmatincima i ostalim našim rodjacima, koji na jugoistoku Europe odavno kao narodi žive i vlastiti svoj jezik i književnost uživaju — tako kao ono nedorasli u ditinskom stanju prema svoji strariji.

Mi smo iz našega jezika, koji su nam bratja, i rodjaci naši svojim narodnim životom razvili i izobrazovali — u pamati svojoj toliko riči zadržali, koliko nam su naše svakdanje molitve Bogu i naš pobožni život od propasti sačuvati znao, i koliko su nam skučeni i prost društveni život zanimanje naše spoljodilstvom i naši medjusobni rodbinski odnošaji od zaborava spasiti mogli.

To je uzrok, što sada, kad bratju našu već razvijanim našim jezikom, o višljim znanstvenim ili državnim stvarima pisati ili govoriti čujemo, obično kažemo: da to nije „naški i želimo da nam se to pravo bunjevački kaže i piše.

A kako da pišemo naški kad mi Bunjevci i Šokei u našim prostim životu tri do četiri stotine riči imamo, kojima se služimo, a bratja naša: Srbi, Hrvati i ostali naši rodjaci, koji razvijanim jezikom govore i pišu sa pet — šest hiljada riči razpolazu!!!

A osim toga, pleme našega naroda na velikim prostoru živi, pak, koliko zavičaja, toliko običaja. — Stari bunjevci i Srbi proveli su mlogo vrmena pokraj izobraženog naroda grčkog, dok ih je posli turska sila oborila, te stoga se u naš bunjevački i srbski jezik mlogo grčkih i turskih riči uvuklo; isto tako, kao što je jezik Magjara, koji su s' nama vikove zajedno proživili — vrlo mlogo naših slavenskih riči poprimao, tako da i dan danas, sve ono što su od nas naučili, što su kod nas vidili — našim ričima nazivaju.

Osim toga, poglavito pak mi Bunjevci živimo na ravnici i na takoj zemlji, gdi se zemljodilstvom i ostalim poljskim gazdinstvom bavimo. — Kod nas nema gorah, planinah, šumah, — od nas je more daleko; a koliko je u gorama, planima, šumama rastinja, zvirenja, tica, — a u moru moreki životinja? Sve to, i one stvari i poslove, što je život tamošnje naše bratje proizveo mi imenom nazvati neumimo.

A danas sutra, i neuzimajući u obzir na pragu stojeće politične promine, i težnje narodne — postavljanjem brzozavah (telegrata) gradjenjem gvozdeni putova i kanala, posridstvom trgovine i prometa neizbižno će mo doći u dodir sa bratjom našom, koji u Slavoniji, Srbiji, u Hrvatskoj i u Dalmaciji živu, i u svemu se književnim jezikom našim služe.

Sve ovo i ostala znanja, u kojima drugi sinovi naše domovine tako brzo napriduju — znati valja, — a prija svega, ako smo radi da pokraj bratje naše narodno živi ostanemo — valja nam prianuti oko književnoga jezika i osvojiti ga, brez čega na obstanak i život bunjevački i šokački ni pomisliti nemožemo.

Ovoji cili je ova knjiga naminjena.

Hoćeš li je dragi štioče kao prvenca i nesavršenog pokušaja tolmačenja našega književnoga jezika — svesrdno primiti i dostojno upotribiti? Hoće li učeni sinovi sadašnjega našeg naraštaja htiti, da mane u ovoj knjigi popune, i od mene najboljom bratinskom voljom započeto dilo nastave i savrše? — Od toga će zavisiti sudbina: lipša budućnost, život ili propast našega ljubljenoga slavnog i plemenitog naroda Bunjevačkog i Šokačkog.

Ambrosia Sárcevic.

Ciena novina ostaje stara — na jedan mjesec 25 nov. na tri mjececa 75 nov. na pol godine 1 fr. 50 nov. a na cilu godinu 3 for. Predplata najudiesnie se odpravlja pošarskim uputstvom.

Izdavatelj i urednik,
IVAN ANTUNOVICH.

POGLAS.

Doli podpisani želi svoju kuću u I varoš. okrugu, blizu glavnog trga, dalje svoju krému — mjanu — sa detelnakom zajedno, na šandorskoj kapiji ležećoj i dvadeset motika vinograda, ne daleko od varoši na Majšanskom putu, iz slobodne ruke prodati.

Oni koji bi želili jedno, ma koje ili skupa zajedno, naznačeno ne ganuće dobro kupiti, neka se izvolu prijaviti kod g. Vuića pošara ili kod g. Jovana Dimitrijevića advokata, ovde u mistu.

U Subotici 18. Prosinea 1870.

Mito Paču,
likar.

2-1

Obznana.

Držim da je prema potrebi da javim, da sam se u Subatici kao praktičan lečnik nastanio. Vreme u koje ću bolesnike dočekivati, jeste od 9—10 sati pre p. svaki dan.

Da učinim sa svoje strane kolikoje moguće, to ću sirotinju badava da lečim, za koju i baška sat odregujem od 10—11 sati pre p. svaki dan.

Od kakve je koristi i po doktora i po bolestnika kad jedan drugog razumeđu — još kad jednim jezikom govore — držim da mi netreba dokazivati.

U Subotici 16. Prosinea 1870.

Dr. Plato Dobrojević,

Stanuje u kući g. Sanka Manojlovića, gvoždjara.

3-1

Pridplata na ciju god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 80, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.



Pisma svakoversna predmeta molimo na uredništvo utati.
Neprijetna neprimamo.

God. I. U Kalachi

U Sridu 28. Prosinca 1870.

Broj 42.

POZDRAVA.

Bunjevciem i Šokcem o Novoj Godini!

Neka Vam govore drugi — što jim volja na jezik naložila bude, mi će mo vam samo uvijek to govorit: da budete i ostanete Bunjevci i Šokci, da se ne odkidate onog krasnog vienca slavenske obitelji, krasan je to vienac jel mu koren utiče čak u slavno doba Rimljanah i Grkah, koji su obraženostju i vlastju svojom sav sviet obsjali, pak u nizu njegovom nalaziš junakah, koji su osvitlali oruže rimsko i Grčko — Magjarsko i Nimačko, nalaziš Velikašah — koji su sjali na Rimskom i Grčkom prijestolju a nimačko i magjarsko kriepostnih svojih djeli podupirali — nalaziš muževah koji su na polju gradjanskom i erkvenom u najvećih Dostojanstvah sjali — Bunjevci i Šokci po lancu tom — jednom krvljom, jednim kostima priveziva te se onim plemenu čovičanstva Eurepevskog — koji je oružem junačkim na istoku i jugu sebi dugu i široku domovinu od crnog do senjskog mora osvojio, i sve do danas medju sto nasilja sile varkom i lažom oružane zadržao, latansko, germansko i slovensko pleme je pozvano da u Europi gospoduje, Bunjevci i Šokci ovim trećem spadaju, po svojoj krvi, po svoji Djedovi — po svojim jeziku, ako se od tog plemena odeipite, onda će vam krv osahnuti — onda će vam Djedovina se dokinuti — onda će vam se jezik izkoreniti, a gdi neima krvi, neima djedovah, neima razgovora, tamo neima života već tog mjesto za-

uzme smrt, gdje um neumuje, srce neosića, a gdje um neumuje tamo nemože biti ni duševnog ni tvarnog razvitka i napridka, dakle nemože biti blagostanja, a gdje srce neosića, tamo ljubav neogranjiva nerazgrijava, a gdje ljubav nerazgrijava — tamo se nerazvija cvat — niti razte plod života t. j. čovik se ne spori, dakle vi Bunjevci, vi Šokci, ako želite u vašem obiteljskim životu blaženi — u društvenim višti i umjetni — u gradjanskom izobraženi i ugledani — u duševnom znanostju, u tvarnom bogatstvom obkoljeni u obće čovičanskom plodni biti, to se nemojte ciepati od vašeg stabla, Slovenah — Djedovah, odkojiste duh i tielo — krv i jezik razum i volju baštinili, jel će te proći ko grana stabla odsičena da će te skoro uvenit — i sav narodni život će iz vas izamrit. Pogledajte na vaše učene koji su vas ostavili, i vidiće te da neimaju života, poklem su odkinilise porikla bunjevačkog ili šokačkog, ne žive već vene, neimaju pravog duha magjarskog jel ji nije majka magjarska rodila, neimaju bunjevačkog jel su prid svietom svoju Majku zatajali, a poklem je u 4-toj božjoj zapoviedi upisano: da ko mati svoju nepoštiva, neće biti duga života, to se mora na njima izpuniti — jel neće imati ploda, paće bez korena s ovog svieta otići jel će taki bodljivi — plod doneti, koji je sličan onom trnu — kojeg srbskim imenuju — pa ni koza ga još neblaguje, dakle od svake živine priziran ostaje, i ovi odhranjivaju se, njegu ju se, al riedko se jim roditelji raduju, još riedje komšie i prijatelji, pravog brata i pobratima nesteku — jel pravog u duhu